

Воскресайте, камінні душі,
Розчиняйте серця і чоло,
Щоб не сказали
про вас грядущі:
Їх на землі не було.
Василь СИМОНЕНКО

№ 35 (346)
1 вересня 2011 р.

Тижневик «Галицька Просвіта» * Засновник – Івано-Франківське ОО ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка * Свідоцтво – ІФ № 521 від 15.06.2004 р. * Шеф-редактор – Степан Волковецький * Гол. редактор – Богдан Вівчар * Літературний редактор – Ірина Шумада * Верстка – Марія Дзєбчук * Набір – Наталія Дяченко * Друк – КП фірма «ЛІК» * Тираж – 2000 примірників * Замовлення – № 1049 * Наша адреса: 76018, м. Івано-Франківськ, вул. М. Грушевського, 18 * тел. (0342) 75-05-86, * тел./факс (03422) 2-38-67 * e-mail: oblasna-prosvita@ukr.net * http://uaprosvita.if.ua/ * Наші реквізити: Р/р 2600630015124 в Укрсоцбанку МФО 336019, код 04929075. * За зміст та достовірність інформації у рекламі відповідальність несе рекламодавець * Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій і подає матеріали для дискусії * За точність викладених фактів відповідальність несе автор * Редакція застерігає за собою право редагувати і скорочувати матеріали * Листування з читачами – тільки на сторінках газети

ВІДЗНАЧЕННЯ

НЕЗАЛЕЖНІСТЬ: НАШЕ РІЗДВО І ВЕЛИКДЕНЬ

Акціями, урочистостями, різноманітними заходами відзначили просвітяни двадцяту річницю Незалежності України. Йшлося, насамперед, про здобутки, духовні надбання цих літ.

За цей час наші просвітяни видали чимало своїх книжок. Незалежність надихнула на творчі доробки Мирослава Попадюка, Івана Павліху, Степана Геніка, Оксану Тебешевську, Ярославу Левецьку, Любомиру Гаврилів, Василя Гука, Ангеліну Балан, Василя Бабія, Петра Арсенича, Василя Глаголюка, Нестора Мартинця та багатьох інших. Донедавна вони друкувалися в різних видавництвах, а 2009 року при обласній «Просвіті» відкрився видавничий центр. Починали з комп'ютера й різнографа, а нині – це повноцінне видавництво будь-якої друкованої продукції від книжок до афіш, вітальних листівок, конвертів.

У рамках святкування 20-ї річниці Незалежності у НД «Просвіта» відбулася презентація газети «Галицька Просвіта» (читай матеріал «Галицька Просвіта» – для кожного освіта).

В обласній «Просвіті» діє книжковий магазин «Українська книгарня», створений минулого року з метою донести саме українську книжку до якнайширшого кола читачів. Під час презентації в продажу тут були книги як відомих видавництв, таких як «Промінь», «Ранок», Видавничий дім «Школа», «А-ба-ба-га-ла-ма-га», «Казка», так і тих, які роблять перші кроки на шляху заповнення книжкового ринку українською книжкою. Все більше місця займають книги видавництв центральної та обласної «Просвіт». У книгарні є відділи політичної, художньої, дитячої і музичної літератури: підручники і твори класиків української і зарубіжної музики. Родзинкою є те, що акцент робиться на доступності української книжки. Ціни порівняно з іншими книжковими магазинами тут відчутно нижчі.

У день святкування ювілею нашої держави площа перед НД «Просвіта» вщент була заповнена краями та гостями міста. Сюди прийшли діти зі своїми батьками, бабусями, дідусями. Адже святковий концерт вихованців Клубу обдарованих дітей найбільше зацікавив нашу юну зміну. Та й ведучі Юля і Таня Барбанови були такими, як і вони самі, милі й життєрадісні. Нові тематичні пісні, яких навчили їх у просвітянській студії Руслана Денега та Іван Лабач, сприймалися «на ура». Особливо ті, які виконували учасник дитячого «Євробачення» Назар Петрунів, Андрій Вівчар, Віка Рибчанська та Юля Максимів.

Прикрашала концертну програму і демонстрація дитячих та дорослих національних костюмів, яку організувала студентка Інституту мистецтв, членкиня «Жіночої громади» Ольга Терешкун.

Ювілейні урочистості завершилися святовою академією. Ведучі заходу – ровесники Незалежності – Ольга Карп'юк та Богдан Камець з самого початку налаштували присутніх на молитву, щоб Бог благословив Україну і всі наші родини, зіслав благодать і чесноти християнського життя, скерував наші кроки дорогою миру, віри і добра. Маємо пам'ятати, що дорога до волі, до Незалежності лежала і лежить через щирі любов до Бога і України. І тут дуже доречним був виступ молодіжного хорудуховної пісні обласної «Просвіти» під керівництвом Наталі Михайленко.

(Чит. 2 стор.)

ІНТЕРВ'Ю З ПРИВОДУ

УКРАЇНЦІ ВСЬОГО СВІТУ – ЄДНАЙМОСЯ!

Напередодні річниці Незалежності в Києві відбувся V Всесвітній форум українців. 300 делегатів із майже 40 країн світу та з України обговорили проблеми співпраці світового українства, взаємозв'язку нашої держави і багатомільйонної української діаспори на всіх континентах планети.

Урочисте відкриття Форуму і пленарне засідання відбулося у Національній опері України. У день великого християнського свята Преображення Господнього, на Спаса, учасників зібрання світового українства благословив Патріарх Київський і всієї України-Русі Філарет та оголосили благословення і вітання від Глави УГКЦ Святослава Шевчука. Вітальне слово від Президента України Віктора Януковича зачитав міністр закордонних справ Костянтин Грищенко, який також виступив з про-

мовою. Доповідь про роботу Української всесвітньої координаційної ради за 5 років після попереднього Форуму зробив голова УВКР Дмитро Павличко. Зі співдоповіддю виступив президент Світового конгресу українців Євген Чолій. Були також заслухані виступи представників низки українських громад зарубіжжя, делегатів і почесних гостей Форуму.

Після урочистого відкриття Форуму у Національній опері його робота продовжилась у семи секціях в Українському домі.

Учасником Форуму був і виступав у його перебігу голова Івано-Франківського ОО ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка депутат обласної ради СТЕПАН ВОЛКОВЕЦЬКИЙ. З ним – наша розмова.

(Чит. 2 стор.)

ПРЕЗЕНТАЦІЇ

«ГАЛИЦЬКА ПРОСВІТА» – ДЛЯ КОЖНОГО ОСВІТА

ПРЕЗЕНТАЦІЯ ТИЖНЕВИКА «ГАЛИЦЬКА ПРОСВІТА» ВІДБУЛОСЯ В НАРОДНОМУ ДОМІ «ПРОСВІТА» У ЧАСІ ВІДЗНАЧЕННЯ ДВАДЦЯТОЇ РІЧНИЦІ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

Назустріч прийшло чимало дописувачів, авторів часопису і його шанувальників. Як нагадав голова ОО ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка, шеф-редактор видання Степан Волковецький, перше число тижневика «Галицька Просвіта» (ГП) побачило світ 23 червня 2004 року, коли українці відзначали 15-річчя утворення Товариства української мови ім. Т. Шевченка і відродження «Просвіти», а в суспільстві визрівав Майдан проти антинародного кучмівсько-януковичівського режиму.

А перед тим про справи просвітянські, про постанови незалежної Української держави писав її попередник – часопис «Новий час», який був зорієнтований на читачів різного віку, соціального становища. Цю традицію перейняла «ГП»... «Наше видання розраховане на різну читачську аудиторію, в якій, проте, переважають просвітянські активісти, люди інтелегентні, пропагандисти національного відродження, – йшлося у зверненні до читачів у першому номері часопису. – Тому закликаємо до співпраці науковців, краєзнавців, письменників, усіх, хто хоче бачити Україну по-справжньому незалежною, могутньою і заможною...»

Становлення «ГП» припало на історичний для України час – Помаранчеву революцію. Гостротою і публіцистичністю, об'єктивним висвітленням подій вона запалювала дух волі нашого народу не тільки на Заході, а й на Сході, куди її везли галичани багатотисячними накладами.

І з перших чисел «ГП» пише про просвітянську діяльність, яка охоплює всі сфери нашого життя, історію і культуру, політику і економіку, літературу, мистецтво, спорт. Вона утверджує згоду в суспільстві, консолідацію нації, змобілізує її до дії, стає на захист інтересів українців.

Вона і далі працює на національний й просвітянську ідею для реалізації тих сподівань, які відкрив Майдан. Вона стоїть на сторожі українського слова і постійно захищає українську

мову від нападів українофобів, відкриває досі невідомі сторінки нашої історії, нові імена і постаті Великих українців і, зокрема, просвітян.

Часопис підтримував Майдан і нині подає альтернативні владним думки політиків, підприємців, громадських діячів, представляє позицію опозиційної структури – Народного Комітету захисту українців (НКЗУ), Світового конгресу українців (СКУ), Світової конфедерації українських державницьких організацій (СКУДО) на захист українського підприємця і в обороні прав українського працівника, – наголосив редактор «ГП» Богдан Вівчар. Зрозуміло, центральним у часописі залишається діяльність просвітянських осередків, реалізація Програми відродження «Просвіти», творче, культурне, мистецьке життя краю.

Відзначили найкращих авторів, зокрема, о. Михайла Мельника, Степана Прийму, Петра Арсенича, Нестора Мартинця, Любова Зорину, Романа Флиса, Володимира Морозюка та інших.

Благословляючи подальший поступ, о. Михайло Мельник побажав редакції поставити виховання і утвердження в спільності любові до українця на перше місце. Бо лише так можна виховати патріотів нації. А С. Прийма закликав сіяти і сіяти більше доброго духовного зерна, поки воно не зійде. Бо попри все, український суспільний ґрунт вкрай занедбаний і не родючий. Добре слово про часопис, в якому розлого думкам, говорили Н. Мартинець, П. Арсенич... А для учасників презентації співали і читали свої поезії Вікторія Петрова, Тетяна Запорожець, юний просвітянин Назар Петрунів, Тетяна Феденко, Наталія Масюк, керівник Клубу обдарованих дітей при НД «Просвіта» Руслана Денега у супроводі композитора-аранжувальника Івана Лабача. А ще зичила усім багатьох і благословених літ ведуча Марія Солодчук.

Теодор ДРОВНИЧ

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ «ГАЛИЦЬКУ ПРОСВІТУ»! Передплатний індекс – 91083

КАЛИНОВА ГІЛКА

ПІЗНАЙ СЕБЕ...

Шановні освітяни, вчителі, учні, насамперед, старших класів! Викладачі й студенти вищих шкіл! Вітаючи вас із першим днем нового навчального року, з Днем знань і щиро бажаючи усіх гараздів, не може не привернути вашу увагу до проблеми, яка не вирішена за 20 років незалежності й від вирішення якої залежить доля України, якою вона буде. Мова про розвиток самобутності націй і народів України та формування особистості кожного з нас, громадян України.

На жаль, ми часто-густо забуваємо про статтю 11 Конституції України, за якою держава сприяє розвитку мовної, культурної, релігійної, етніч-

ної самобутності всіх націй і народів України. Та ми маємо з вами розуміти, що про розвиток самобутності, якому держава лише сприяє, треба подбати нам самим, кожному з нас через формування особистості, насамперед, в єдності з розвитком самобутності нації, народу, до якого ми належимо. Як заповідав Григорій Сковорода, повторюючи слова багатьох філософів, «Пізнай себе. Пізнай свій народ – і ти пізнаєш світ, пізнаєш Бога, всесвітній розум, пізнаєш істину». Адже, «що компас на кораблі, то Бог в людині» і «чим хто у більшій злагоді з Богом, тим більш мирний і більш щасливий». Гукав нас знати народ свій і Тарас Шевченко, щоб усвідомлювати «Що ми? Чий сини? Яких батьків?».

(Чит. 2 стор.)

ЮВІЛЕЇ

ЗАДЛЯ ВЕЛИКОЇ МЕТИ

Спілка офіцерів України відзначає своє двадцятиріччя. У липні 1991-го постала як складова частина Всеукраїнського офіцерського братства й Івано-Франківська обласна організація СОУ. Впродовж усіх цих років вона була однією з найактивніших і найбойовитіших структур. Офіцери-прикпатці були першими, які піднімали синьо-жовті знамена не лише у нашому краї, а й в інших регіонах України. Вони очолювали похідні групи на Схід, були першими у вшануванні героїв Берестечка, засновників Запорізької Січі, героїв Крут, Базару, в акціях «Україна – без Кучми», охороняли Майдан, активно працювали задля відновлення Чорноморського флоту України... І нині Спілка твердо стоїть на захисті національних інтересів, займається військово-патріотичним вихованням учнівської і студентської молоді, розробивши концепцію Статутів Збройних сил України.

Про це розповів заступник голови ОО СОУ, полковник Ігор Гук на урочистості з відзначення ювілею. Він подякував засновникам організації та активним військовикам, які впродовж років високо несуть прапор офіцерства. Серед них – капітан першого рангу Іван Мерінчак, полковник Андрій Максим'юк, генерал Іван Лазор, полковник Микола Кардачук, офіцери Ілля Будз, Іван Верешко, Тарас Боднарчук, Тарас Колодій, Ярослав Оленчук, Володимир Литвинчук, В'ячеслав Семігін та багато інших.

Попри урочисті спогади йшлося і про нагальні завдання Спілки, активізацію військово-патріотичної роботи з молоддю. Офіцери працюватимуть і діятимуть так, аби нарешті Україна і її військо такі стали українськими.

– І для досягнення цієї високої мети ми не пошкодуємо сил, таланту, фахової майстерності, – наголосив на зібранні голова ОО СОУ генерал Іван Лазор.

Групі офіцерів були вручені ювілейні медалі СОУ та грамоти.

Богдан ВІВЧАР

РОЗДУМИ

НАШ ПРАПОР
МАЄ...

«Прапор Руси повіває
Синьо-жовтим золотом тканий,
А на нім – засвіт сіяє
Мономахом ще нам даний.
Так! Єднайтесь, рідні діти,
Бо в єдності – наша сила –
Єдність може лиш злучити,
Що незгода розлучила.

Мстислав Рус

Так ще на початку ХХ століття писав про наш прапор поет. Отже, барви нашого прапора не випадкові і є, висловлю впевненість, найдавнішими в усій Європі. У таких кольорах був виконаний герб Галицько-Волинського князівства – золотий лев на синьому тлі.

У 1848 році загопи національної гвардії Дрогобича, Яворова, Бережан освячують сині корогви із золотим левом. Відроджені національні барви були швидко сприйняті на всій українській землі. Після створення ЗУНРу у 1918 році Українська Національна Рада у Львові проголосила державним прапором ЗУНРу синьо-жовтий. І ось нарешті – здобуття незалежності нашою державою. Верховна Рада України 28.01.1992 року ухвалила постанову про державний синьо-жовтий прапор.

23 серпня, в День Прапора, на Вічевому майдані Івано-Франківська, урочисто підняли синьо-жовтий стяг нашої держави. З цього приводу виступили Р. Марцінків, Ф. Володимирський, Д. Захарук та інші. Всі вони наголошували на тому, що за барви нашого стягу поклали голови багато українських синів і доньок. Навіть мої два двоюрідних брати (18 та 19 років) замордовані в Бережанській тюрмі визволителями зі сходу. А галичанам мого віку важко було повірити, що на цій землі вони ще бачитимуть і вшановуватимуть свій державний прапор.

Згадалося, як узимку 1990 року телефонує мені приятель Василь і говорить: «Знаєш, що у Львові, в центрі міста, на квітнику майорить синьо-жовтий прапор? Львів'яни оберігають його і співають біля нього пісні січових стрільців». Я відповів, що цього не може бути (мовляв, не тіш мене). Невдовзі їду у відрядження в Запоріжжя і навмисне через Львів. Іду з вокзалу до центру міста. Господи! Твоя воля! Все правда, що повів приятель. Авже після ухвалення постанови Верховної Ради України йдучи на роботу, а навпроти «білого дому» був окремих полк зв'язку. Військові йдуть щоранку маршем і несуть державний прапор, співаючи пісень. Я стою і від радості плачу, дякуючи Богові за все.

Ось таке згадалось при піднятті нашого прапора. Шануймо цю національну святыню!

Михайло РУДКОВСЬКИЙ

СВІЙ – ДО СВОГО...

ДУХОВНИЙ ДАРУНОК

На Міжнародному форумі українських жіночих організацій, який відбувся у Львові, зацікавила мене з викладачем-методистом ДМШ № 2 м. Рівне, заслуженим працівником культури України Тамарою Рокітенцею. Обмінялися думками. Я їй розповіла про діяльність нашої обласної «Просвіти», про напрямки роботи, про художні колективи, які діють при Народному домі «Просвіта». А вона, в свою чергу, поділилася тим, яку велику увагу вони уділяють духовності. Сама вона не тільки вчить співати, а й упорядковує у своїх збірках духовні твори. Отож для нашої «Просвіти» подарувала нотний збірник «Стежинка», в якому вміщені пісні на духовну тематику. Збірник рекомендований для дітей молодшого, середнього і старшого шкільного віку, вчителів недільних шкіл, для уроків християнської етики загальноосвітніх закладів та дитячих музичних шкіл. Ще один збірник вийшов з благословення митрополита Рівненського й Острозького Даниїла і називається «З пісень вінок тобі сплетем». У ньому зібрані духовні пісні, рекомендовані для виконання аматорськими хорами.

Михайлина БОДНАР

ІНТЕРВ'Ю З ПРИВОДУ

УКРАЇНЦІ ВСЬОГО СВІТУ – ЄДНАЙМОСЯ!

(Поч. на 1 стор.)

Чим особливим відзначився
нинішній Форум?

Зрозуміло, він проходив у двадцять річницю Незалежності й певною мірою підсумовував діяльність світової української спільноти за цю часову віху. Йшлося про стан українства на сьогоднішній день. Щодо проведення самого Форуму, то відзначалося, що ще таких труднощів із його проведенням не було. 28 липня на засіданні Координаційної ради під головуванням Прем'єра Азарова було оголошено, що відкриття Форуму у Національній опері, як це передбачалося, не може відбутися, оскільки театр нібито зачинають на ремонт. Лише після наполягань керівництва Світового конгресу українців (СКУ) пленарне засідання таки відбулось у Національній опері. Але довелося відмовити у приїзді на Форум 250 гостям, які просилися взяти в ньому участь за свій кошт.

По-друге, вперше у Форумі світового українства не взяв участі ні Президент, ні глава Уряду, ні голова парламенту. Президента представляв міністр МЗС К. Грищенко, який і виголосив промову, яку часто переривали вигуками «Ганьба!». Особливо у місцях, де йшлося про співпрацю влади з діаспорою.

Як на мене, це дивно, що Глава держави проігнорував таку можливість поспілкуватися з українцями світу, почути їхні проблеми, зрозуміти, чим вони можуть допомогти Україні в нинішній непростий час...

Це справді прикро. Зі свого посольського досвіду я можу стверджувати, що керівники держав з великою повагою ставляться до своєї діаспори, у подібних

зібраннях не лише беруть участь, а й залучають найвпливовіших державних осіб і державні структури. На таких зустрічах виробляються проекти співпраці діаспори і Матері-Вітчизни, їхньої спільної діяльності на благо своєї нації. Адже відомо, що діаспора є важливим чинником поширення, утвердження і зміцнення авторитету держави. Це стосується й України. Адже вона має за своїми межами більш як двадцять мільйонів українців. Варто лише згадати, яку роль відіграли українські організації за кордоном у час проголошення Незалежності. Вони де-факто виконували роль українських посольств тоді, коли нашу державу ще не було кому представляти.

Що можете сказати про порушені на Форумі проблеми?

Про них ішлося у виступах делегатів. Основні з них окреслили Дмитро Павличко та Євген Чолій. А скажімо, голова Об'єднання українців Росії (ОУР) Тарас Дудко з боєм говорив про жалюгідний стан української діаспори в Росії, про її переслідування і перешкоджання діяльності. І, як не прикро, про потурання цим процесам української влади і дипломатичних місій... Попри багатомільйонну діаспору, в Росії немає жодної української школи, українських видань, а єдину українську бібліотеку в Москві намагаються закрити. Співробітників та активістів українських організацій у Росії переслідують, репресують, інколи вони безслідно зникають за дивних і нез'ясованих обставин.

У той же час, в Канаді, де українська діаспора набагато менша, діє 78 українських шкіл, велика кількість українських храмів. Про

зневагу наших великих попередників нинішньою владою свідчить той факт, що на відзначенні річниці Симона Петлюри у Парижі вперше за останні роки не було представника українського посольства.

Це важко збагнути...

Але це відбувається. Про свої проблеми і, зокрема, про труднощі спілкування з українськими місіями, в яких не шанують українську державну мову, говорили і представники діаспори багатьох країн – Павло Садоха із Португалії, Мирослав Горчак із Сербії, Мирослава Роздольська – голова «Нової хвилі» із США та інші.

Про що говорили Ви у своєму слові?

Про загрози нинішньої влади українській державності, національним цінностям, традиціям і культурі, про нагальну необхідність консолідації українських патріотичних сил світу. Ці питання порушувались і в секційних засіданнях. Йшлося про втрату Україною авторитету на міжнародній арені саме через ігнорування такого важливого чинника як діаспора. Завдання, які стоять на часі, конкретизовані в ухвалених документах по кожній секції, а також у загальній Ухвалі Форуму. І я би радий усім ознайомитися з ними, щоб знати оцінки нинішньої ситуації таким поважним зібранням, яке представляє все світове українство.

А хто очолив організацію?

Керівником УВКР (Української всесвітньої координаційної ради) обрали Миколу Ратушного, який досі працював заступником Дмитра Павличка. Делегати роз'їхались із почуттям тривоги за Україну, яку донесуть до всього світового українства.

Розмовляв Богдан ВІВЧАР

І насамкінець було «Многая літа» Україні.

У перебігу свят активні просвітяни відвідали село Спас Коломийського району, де проходив II Регіональний відкритий фестиваль автентичної карпатської кухні, присвячений річниці Незалежності.

Вони брали участь у святковій Літургії, присвяченій 200-річчю церкви Преображення Господнього, оглянули музей під відкритим небом, пройшли святковою ходою сільськими вулицями, з захопленням оглядали фольклорні садиби, виставки майстрів декоративно-ужиткового мистецтва, виставку-ярмарку органічної продукції, мистецькі програми, етноігри, народні забави за участю весільних музик. Насмакувалися всілякими смаколиками, за що вдячні організаторам фестивалю, які дбають про розвиток і збереження культури автентичних продуктів харчування Карпатського регіону.

Михайлина БОДНАР

ВІДЗНАЧЕННЯ

НЕЗАЛЕЖНІСТЬ...

(Поч. на 1 стор.)

Ольга Терешкун заспівала власну «Пісню про Івано-Франківськ», яка переконувала кожного, що, де рідний край, там і рай. За роки Незалежності жіночий вокальний ансамбль ОНД «Просвіта» «Квіти ромену» (керівник – О. Турок) отримав звання «народного». Задумовно виконала пісню «Над Україною» солістка Людмила Булієнко. Як завжди тепло сприймали глядачі Ярослава Бурлачука, пісню якого «Я не буду пити за Україну, я за нею краще помолюсь» публіка слухала стоячи.

У концертну програму був включений блок пісень у виконанні керівника Клубу обдарованих дітей Руслани Денегі і її вихованців Тетяни Феденко, Назара Петруніва, Тани та Юлі Барбанових а також юної просвітянки, яка зай-

мається у вокальній студії Ігоря Іванцівця з Бурштина Марічки Андрюк. Високою професійною майстерністю відзначився парубочий квартет обласного Народного дому «Просвіта», пісня якого «Гомоніла Україна» припала до душі кожному. Рідній Україні дарували поетичні рядки студентка філологічного факультету Прикарпатського національного університету Іринка Стецька та учениця Марічка Слободян.

У цей неспокійний час «Просвіта» налаштовує мислення українців на державність, почуття гідності за власний народ. Тому закінчення акордами урочистої академії були пісні у виконанні народної чоловічої хорової капели «Червона калина» під керівництвом Івани Жибака «Не пора» та «Ой у лузі червона калина».

ДОБРА СПРАВА

ЛЕТИ, ЛЕТИ, СИЗОКРИЛИЙ

Вже традиційно, п'ятий рік поспіль, учасники художньої самодіяльності, організовані «Просвітою», беруть участь у відкритті чемпіонату світу з польотів спортивних молодих голубів, який відбувся у Павлівці. Цього року він був присвячений 20-й річниці Незалежності. У наш час зростає інтерес людей до цих птахів і, звичайно, присутніх на святі більше. Цього року у ньому взяла участь голова Тисменицької райдержадміністрації Ігор Овчар, його заступник Володимир Дутчак, представник Міжнародної федерації голубоводів з Брюсселя Марта Фангел, голова Крайової організації фізкультурно-спортивних товариств Ярослав Гонтковський, сільський голова Іван Вацеба, духовенство, а також чимало почесних гостей із-за кордону: з Німеччини, Росії, Бельгії, Нідерландів, Австрії, Швейцарії, Молдови, Литви, Таїланду.

Тепло вітали співвласника голубодрому, головного редактора журналу «Друг голубів» Матіаса Гопфнера. Гостей зустрічали українським короваєм на рушники. Право підняти державний прапор України надали голубоводам, для яких уже багато років голуби

є захопленням: Михайлові Бордуку, Омелянові Головацькому та Михайлові Кочанському.

Помалу просувається наша держава у своєму державному процесі й ось цеглинка до цеглинок завдяки таким людям, як німець за походженням Матіас Гопфнер, який недавно приїхав в Україну й вибрав її місцем свого проживання, ми дістаємо визнання у світі.

А в Павлівці на все село дзвеніла українська пісня, музика, проводилися різні конкурси, забави. Зокрема, двадцять один учасник святкування, який брав участь у розіграві лотерей, отримав у подарунок голуба, оголошувався також пивний конкурс, а конкурс «Спіймай поросля» був найцікавішим. На голубодромі тепер діє мінізоопарк, запрацював дитячий майданчик, відкриті нові альтанки. І всі мали можливість зайнятися улюбленим заняттям.

Отож зичимо Матіасу Гопфнеру успіху у добрих справах на українській землі. Щоб усіх висот сягнути у житті!

Михайлина БОДНАР

КАЛИНОВА ГІЛКА

ПІЗНАЙ СЕБЕ...

(Поч. на 1 стор.)

Тож почнімо пізнавати й не забувати, сини якої нації ми, якого народу, дбаючи про розвиток самобутності останніх через відповідне формування особистості, шануючи, насамперед, рідну мову, як свої корені, як природний засіб духовного зростання. Бо, як стверджує Церква, зокрема, устами митрополита Іларіона (Огієнка), «рідна мова – то основний родючий ґрунт кожної віри. Рідна мова – шлях до Бога. Хто не міцний у рідній мові, той не міцний і в вірі батьків своїх».

Як слушно наголошує доктор філологічних наук, громадський і політичний діяч Анатолій Погрібний, узагальнюючи сказане про мову до цього, «рідна мова – то не так та мова, якою індивідуумові з різних причин випало у житті спілкуватися (було б просто аморальним вирішувати це питання суто егоїстично), і навіть далеко не завжди мова мамина (бо скільки ж тих мам, повторюю, відбилися од свого слова та і чад своїх скалічили!), як саме родова мова кожної людини, мова її роду, принаймні найбільшчих до кожної людини покоління «Без рідної мови «ми – «ніби чужі самі для себе», і часом для того, щоб згадана мовно-родова основа до нас озвалася та нам увиразнилася, нам потрібні якісь стресово-виняткові ситуації».

Тож не чекаймо таких ситуацій, а почнімо вже з перших днів користуватися рідною мовою як робочою не тільки і не стільки на уроках, лекціях, вивчаючи її як один із предметів, як якусь іноземну, яку знають та користуються при потребі, нагоді, в окремих випадках, а повсякчасно, своїм особистим прикладом, насамперед прикладом учителів, викладачів налагоджуючи вказану мовно-родову основу, долаючи спекуляції навколо мови із захистом прав не націй, народів, а мовних груп, зокрема, «російськомовних», спростовуючи брехню і долаючи зло. Пам'ятаймо слова Г. Сковороди: «Не можна пізнати себе і свій народ в сонмищі брехні та зла». Щоб не про нас, як про зрадників рідної мови, були гіркі слова поета В. Івасценка: «Ви такого в світі не бачили: рідну мову сприймають в штики. Люду хочеться бути безбаченком – ваше право, пани байстрюки». Чи слова Т. Шевченка про таких людей – «перекотиполе», «бур'ян».

Мої слова як українця за національністю, члена ініціативної групи громадянської акції «Калинова гілка», яка кличе «Українсько? Так!» до поширення української мови, насамперед, серед українців за національністю, адресовані вам, українці за національністю, вчителі, викладачі, учні старших класів, студенти! Побратими-українці! Здолаймо гріх байдужості, зневіри та приреченості, прокиньмося, щоб пізнати себе, свою націю, свою відповідальність як більшості суспільства за стан справ у державі, щоб усвідомити значення для цього єдності нації і рідної мови, без якої немає нації. Тож шануймо рідну українську мову, спілкуймося українською без марних сподівань на владу, бо для цього не потрібні якісь кошти, а лише наша воля! Шануючи рідну українську мову, переконуючи батьків, не забуваймо про право представників інших націй на розвиток мовної самобутності й відповідного формування особистості кожного, ми будемо сприяти цьому, не забуваючи водночас, що державною мовою може бути лише мова нації, яка має більшість у суспільстві. В Україні це – українська нація і державна мова українська. Інші нації, зокрема, російська не мають такої більшості, а тому вимоги про надання, зокрема, російській статус у другій державній не мають законних підстав. Тож не даймо лукавим людям скористатися нашою байдужістю (немає значення!), залишити нас і надалі «безбаченками», «байстрюками», «перекотиполем», «бур'яном».

Кличу залучатися до громадянської акції «Калинова гілка».

І хай нам щастить!

Леонід ПИНЧУК,

Миколаїв, член ініціативної групи громадянської акції «Калинова гілка», тел. (0512) 25-28-84, e-mail: leopin@ukr.net

ВІДЛУННЯ

РАВНІЄНІЄ НА ТРИБУНУ...

Хоч його і не було, бо ж не було військового параду, але українці ювілей Незалежності відзначили. Щоправда, без ейфорії і якое сумно. Найгучніше і найрадісніше його відзначала влада. Бо ким би, скажімо, був Віктор Янукович, якби не сталося проголошення Акту незалежності? Директором автобаз, у найкращому випадку. А де він сьогодні і в яких розкошах живе... Зрештою, подивіться на всю нашу владу, у тому числі місцеву. Воювали проти незалежності, а тепер – сидять у м'яких кріслах і розкішних кабінетах і їм уже не муляє тризуб, і не пече синьо-жовтий прапор, і їх не перекошує від слів «Ще не вмерла...» А ким і де були б наші олігархи й усі наші скйорбагатики, якби не вільна Україна. Але все одно бідні упосліджені українці – за незалежну Україну, за її державність і державну українську мову, а ті, що жирують і розкошують на народних бідах,

– проти, вони просто ненавидять мову, культуру, традиції автохтонів... Як і їх самих.

Чому ж так сталося, чому українці не спромоглися вибудувати повноцінної держави, а збудували якийсь скрипучий кланово-олігархічний державний конгломерат для обслуговування властимущих і олігархів. Бо не було рішучої української національної еліти. А ті, що були, кожен тягнув ковдру на себе. Згадаймо референдум 1991 року. Народ – за незалежність. А демократи не можуть визначитись із однією кандидатурою на Президента. А коли зрозуміли помилку, то лідера Руху просто вбили... І все ж ми підняли Майдан. Хай і продали його наші довірені проводирі... А втім, якщо не військовий, то хіба що парад с'як-так причетних до нинішньої ситуації мав би таки відбутися. Про це і роздумує совість нації – ЛІНА КОСТЕНКО.

Богдан ВІВЧАР

І все-таки парад був потрібен. Державне свято, 20-ліття Незалежності, як же без параду? Це ж фактично перша така урочиста дата – повноліття молодій державі. Люди повинні побачити її честь і славу, її оборонну міць, її провідників і достойників, відчути ритм карбованих кроків у самому серці столиці. Досі ж так і було, а на ювілей – не було?!

Отже, треба було споруджувати трибуну. Там, де й завжди, під величавим монументом Незалежності. На трибуні мали б стояти всі чотири Президенти нашої держави і приймати парад.

Не хотіли військовий, на військовий немає коштів, – то в нас же є ціла армія державотворців. 20 років працювали, здійснювали реформи, творили демократичну правову державу, яка посіла гідне місце у світі.

Струнками рядами мали б пройти депутати всіх скликань на чолі зі спікерами, помічниками й заступниками, зі всім штатом й апаратом Верховної Ради, фракціями й комітетами, тушками й перебіжчиками. Секретаріати й Адміністрації всіх Президентів із відділами й колеґіями, нацрадами й консультантами, речниками, радниками й референтами. Міністри всіх урядів на чолі з прем'єр-міністрами, судимими й несудимими, тут сущими й деінде. Усі розлогі гілки влади, на яких рясно повсідалися керівники й управлінці всіх рангів і спеціалізації. Словом, усе те воїнство, завдяки якому Україна триумфально здобулася на четверте місце серед найгірших економік світу й за різними показниками доганяє як не Гвінею, то Гондурас. Щоб народ міг побачити, кого він годував й утримував 20 років, чії засідання, пільги й закордонні вояжі, державні дачі й курорти так щедро оплачував. І замис-

лився, урешті, чи варто годувати таку армію ще й наступні 20 років.

Мала б продемонструвати свої досягнення судова гілка влади, генеральні прокурори й заступники, судді, слідчі, а також міліція, Служба безпеки, усі розділи й підрозділи державної охорони, – теж ціла армія, що стоїть на сторожі законів і покликана вберегти суспільство від внутрішніх і зовнішніх небезпек. Високо над собою вони мали б пронести портрети Гонґадзе й Александрова, Чорновола й Гетьмана, усіх убитих і закатованих у відділах міліції, померлих і зниклих за нез'ясованих обставин. Та й самовбитого двома пострілами в голову Кравченка, і Кирпу, і Кушнар'єва, чії загадкові загибелі багато чого прояснили б у чорних кросвордах нашого правосуддя.

Конституційний суд у червоних мантиях мав би нести перекинену догори дриґом Конституцію, інтерпретовану в різний спосіб залежно від поточних потреб влади.

Мали б пройти судді-колядники з торбами грошей на плечах, спіймани й не спіймани на гарячому функціонери й корупціонери, кожен із тавром свого злочину, тримаючи рівняння на Президентів своєї країни, які теж стояли б на трибуні з вивісками на шиях, – хто що здав за ці 20 років. Хто флот і ядерну зброю, хто промисловість і стратегічні об'єкти, хто Помаранчеву революцію, хто взагалі Україну.

Так що, мабуть, це було слухне рішення – скасувати військовий парад, бо то ж було хоч приїде президент якої із сусідніх держав, привітає султан Брунею. Все ж таки міжнародний рівень. А тепер навіть президент Росії навряд чи приїхав би. Бо ж як не здавав Україну, все одно братній державі

хочеться, щоб її просто не було. І в Європі тепер ми – ізгої, пристойні політики із тuteйшими на трибуну не стануть.

Та й народ у нас несвідомий. Ще прихопить із собою помідори чи яйця й закидає трибуну, не зважаючи на зростаючу дорожнечу, або змиє кого потужним струменем із бранспойта. А так стоїть мовчки обабіч Хрещатика аж до Майдану, спостерігає цей парад, який давно вже на часі, і робить свої висновки.

Окремою колоною мали б пройти заслужені люди України, у всьому блиску орденів і медалей, мабуть, похнюпивши голови, бо дехто ж таки совісно працював, а результату не видно, перемолото в пащі системи. Інкорпоровані в цю колону, мають пройти Герої України, бажано – пронумеровані, бо якщо Україна має стількох Героїв, то ця кількість повинна ж колись перейти в якість і представити переконливі приклади героїзму.

Мали б пройти рейдери в чорних масках, озброєні ломом і пістолетами.

Директори шахт із тисячами трун загиблих за ці роки шахтарів.

Банкіри, угинаючись під вагою грошей ошуканих вкладників.

Промчати мажори, давлячи всіх на своєму шляху.

Мала б пройти маршем п'ята колона з транспарантами «Руки прочь от русского языка!» Слідом – кликуші й попи з кадилами і прокльонами на всіх, хто не вони. Мав би вивестися на парад свій «Всеукраїнський союз воїнських сил» тезко автомата Калашникова, що надало б парадові особливого військового шарму. А також мали б продефілювати всі видимі й невидимі блоки «русского единства», шовіністи і ксенофоби всіх мастей і на повен голос нарешті відверто озвучити своє кредо: «Украина – для русских!»

У всьому розмаїтті знамен мали б пройти повз трибуну всі принаєвні в Україні партії, скільки їх є, щось до двохсот, великих і малих, і зовсім мізерних, з авторитетними лідерами на чолі, навіть якщо якийсь лідер очолює сам себе.

Гордо й піднесено повинні пройти «проти-всіх» з осатанілою натхненницею «проти-всіхства» на мітлі.

І над усім цим у київському небі пролітають яскраві повітряні кулі – оранжеві, біло-сині, біло-червоні, синьо-жовті й зовсім червоні. Із них приязно виглядають олігархи і з батьківською усмішкою махають народові рукою.

Насамкінець із космосу спустився б київський мер, обвішаний амортизуючими пакунками з китайської гречкою. Він приземлиться на сходах мерії і поспіває улюбленому електорату в мікрофон. Це була б художня частина параду. Дехто з журналістів виконав би заячий зіг'заг по пенючках президентської резиденції. Прес-секретарка Ґаранта станцювала б граціозний пірует із тортом, а Генпрокуратура дала б лиха закарбукам під «Мурку». Підписанти вірнопід-данських листів зробили б акробатичний номер – собачу стойку сервілізму. Депутати-кнопкодави програвали б віртуозні етюди голосування за відсутніх колег. Депутати-костоломи демонстрували б мистецтво бойових прийомів. Міністр освіти жонґлював би підручниками з української історії. Кариатида гуманітарної політики підпирала би плечем падаючу стелю нашої духовності. Зірка української естради, народна артистка України проспівала б новий популярний хіт «Я дівочка твоя в шикарном авто». Парламентський дириґент однією рукою здириґував би ораторію «Україна для людей», і нинішній наш прем'єр зіграв би соло на газовій трубі.

Завершив би всю цю святкову феєрію сірий автозак, обклеєний портретами Юлії Тимошенко, який пропихали б крізь протестуючий натовп «Беркути» і «Грифони», обліпивши його, як чорною ікрою, своїми касками, кому ламаючи ребра, кого збиваючи з ніг, кого волочачи по асфальту.

За цим автозаком, як у Росії колись Пугачова, везли б заґратовану клітку із членом попереднього уряду, экс-міністром внутрішніх справ. З інших кліток виглядали б ще кілька фігурантів сюрреальних судових процесів.

Молодий перспективний суддя Родіон Киреев підморгував би народові бровою.

Верка Сердючка співала б свій інваріант державного гімну: «Ще не вмерла Україна, еслі ми гуляєм так!»

Чотири Президенти на трибуні приклали б руки до сердець.

Країною проходила б всеукраїнська акція «Україна – 20». Це, очевидно, якийсь новий тип відзначення державних свят. Судячи з рекомендацій радіо, це виглядало би так: люди збираються у містах і селах біля пошт, у святкових національних строях, намалювавши на обличчях, руках чи й просто на папері цифру 20. Співають, танцюють і обмінюються побажаннями.

Неважко здогадатися, якими.

СПОГАДИ

(Продовження. Поч. у № 21–34)

БРИГАДА ЗАСУДЖЕНИХ ДО ВИЩОЇ МІРИ ПОКАРАННЯ – 25-ти РОКІВ

Мої роздуми перервав гавкіт собак і крики конвоїрів. Це дівчата повиходили з бараків, щоб з нами попрощатися, але їм строго заборонили. Вони плачучи стояли на узбіччі дороги й махали нам руками. Серед них я побачила сиву, як голубка, паню Ірину Бабій – мою незабутню і дорогу табірну маму. Вона залишила глибокий слід у моєму серці. Завжди опікувалася мною, як донькою, а я дбала про неї. І досі щемить моє серце, коли згадаю про нашу розлуку. В уяві бачу дорогу мені людину – сивеньку, худеньку, яка плаче й махає мені рукою. Я також плачу і все оглядаюся, аж поки вона зникає з обрії.

Нашу колону конвоїри з собаками погнали до залізничної станції. Вже була ніч. Дорогою весь час підганяли нас окриками: «Давай, бистрее!» і доповнювали нецензурною лайкою. Ми вже не йшли, а бігли, ледве тримаючи ручний багаж. І так кілька кілометрів до станції. Це було жорстоке знущання над нами. Опинившись у «столипінському вагоні», ми довго не могли отямитися. Кожна з нас трималася за серце, з волосся і чола капав піт, а сукні з сірої дерги поприлипали до тіла. Довго ми не могли промовити ані слова: одні плакали, інші стогнали, треті важко дихали, хапаючи ротом, наче риба на березі, повітря. Однак ми навіть не уявляли того, що чекало нас попереду.

«Столипінський потяг» – це тюремний потяг. Здалеку його призначення і не визначиш одразу.

Влаштований він, як купейний. А якщо придивитися ближче, то відразу видно що «купейна частина» – без вікон. Вікна навпроти кожного купе у коридорі були матові й надійно заґратовані. До них в'язні не мали доступу, лише конвоїри. «Купе» від поздовжнього проходу вагона також відділене ґратами. В кожному «купейному» відділенні були тверді триярусні

воїрів. Один із них таки відкрив таємницю нашого подальшого місця ув'язнення – це Мордовія. Зі станції Потьма, куди прибув потяг, ми досить довго пішки через безрозвий лісок добиралися до концтабору № 19. Під ногами шурхотіло жовте листя й погода в цей день була сонячна. Від цього на серці ставало тепліше, в тілі з'являлася якась розкутість і

ментів, особливо струнних. Пані Галина вирішила організувати струнний оркестр. Мені дісталася мандоліна і я з ентузіазмом взялася до роботи. Спочатку кожна з нас вчила свої партії індивідуально, а коли вже с'як-так грали запрограмовані твори, тоді вона зібрала нас разом і створився непоганий оркестр. Шкода тільки, що наш дівочий оркестр не встиг себе показати.

нагадувало. Вони запровадили мене до свого бараку, який суттєво відрізнявся від попереднього тим, що був збудований у формі секцій. Вхід до кожної секції був окремим, тому краще зберігалось тепло й було затишно. Тут я ближче познайомилася з дівчатами: найстарша то була Марійка Боцюрків зі Львова, Оля Стрипа з Болехова, Оля Тихович з Коломий,

УСЕ ПЕРЕЖИТЕ — З НАМИ...

ПРО ЖИТТЯ ПІД ОКУПАНТОМ І БОРІТЬБУ З НИМ ЗГАДУЄ ІРИНА СТРОЦЬКА

нари. І якщо у справжньому купе розміщують чотирьох пасажирів, то в тюремному – до 25-ти. Отже, можете собі уявити, в яких жахливих умовах ми їхали більше трьох тижнів. Ми задихалися від тисняви, від браку повітря, від смороду. Про якийсь більш-менш зносний відпочинок чи сон годі було й думати.

На дорогу нам дали сухий пайок, що складався з чорного глевкого хліба, напівзіпсутих оселедців і жменьки цукру. Оселедців я не взяла, боялася загострити ниркову хворобу, але дівчата їли, бо іншої страви не було. Дуже швидко вони знемагали від спраги й болю в животі. Конвоїри на це не реагували, лише на більших станціях приносили до вагону трохи окропу. Наш потяг то їхав, то зупинявся на бічних коліях різних станцій, і годі було збагнути, куди нас везуть.

Нарешті ми приїхали до місця призначення. Здивував нас кліматичний контраст. Вийшли з холодної засніженої Воркути, а потрапили в досить теплу й лагідну осінь. «Де ми є? Як називається ця місцевість?» – запитували ми кон-

зажєвріла надія на легше невідільницьке майбуття.

МОРДОВСЬКА НЕВОЛЯ

19-ий концтабір був порожній. Донедавна тут своє покарання відбували чоловіки. Між ними був директор Вищого музичного інституту ім. М. Лисенка зі Львова, композитор і піаніст Василь Барвінський та викладач-музикант Борис Кудлик. Від начальника КВЧ я довідалася, що більшість в'язнів становили галицькі українці. Їх етапом перевезли в інший концтабір, а нас призначили сюди відбувати кількмісячний карантин. За цей час ми виконували всяку фізичну працю, але в зоні. Тут я познайомилася з багатьма гарними й мужніми дівчатами й жінками з нашого галицького краю. А з Марійкою Дячун і панєю Галиною Грабець, яка також вчилася і закінчила музичний інститут у Львові, а опісля працювала в коломийській музшкільній по класу скрипки, я щиро потоваришувала.

У КВЧ в 19-му концтаборі на той час було багато музичних інстру-

ти. Закінчився карантин і знову почалися етапи в різні концтабори Мордовії. Я тільки просила Господа, щоб не розлучили мене з Марійкою і панєю Галиною.

МОРДОВСЬКИЙ КОНЦТАБІР

СУВОРОГО РЕЖИМУ № 6 (Станція Потьма, селище Явас)

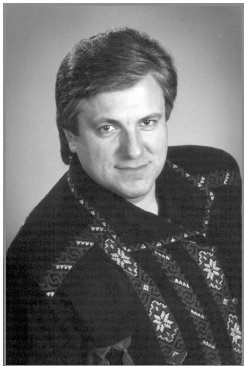
Моє прохання Господь вислухав, і ми всі разом потрапили на лагпункт суворого режиму № 6. Начальником цього табору був Блінов, який славився своєю жорстокістю й безпощадністю. Загнали нас у дуже холодний барак, де двері не зачинялися. Вітер хитав ними, це більше вихолоджувало приміщення. Не встигла я облаштуватися на нарах, як побачила групу дівчат, що зайшли в барак. Одна з них назвала мене ім'ям і прізвищем, допитуючи, чи є така дівчина. «Є! Є!» – відповіла я голосно. «Тоді бери свої речі й ходи з нами», – рішучо скомандувала та ж дівчина. Я її не знала, як і інших дівчат, але обличчя мені когось

була ще Гафійка, але прізвища її не пам'ятаю. А та дівчина, що мені нагадувала когось – це Надя Пришляк, рідна сестра Омеляна – провідника нашого шкільного підпілля. Вона була дуже подібна до нього. Згадуючи свого брата, Надя зазначила, що він схвально висловлювався про мене. Говорив, що всі доручення і свої обов'язки як учасниці українського націоналістичного підпілля я виконувала безвідмовно, сумлінно, відповідально. Провід був задоволений моєю працею. Такою характеристикою я була зворушена, отже, не дарма посвячас ризикувала своїм життям.

Від вражень цього дня, від хвилювань і зворушення я не могла вночі заснути. Лежала й молилася: «Господи, мій Покровителю, дякую Тобі за все, що робиш для мене. Дякую Тобі за добрих людей, яких посилаєш мені в тяжкі хвилини мого життя, дякую за опіку». Водночас усвідомила, що мої тернисті дороги були встелені ширими молитвами моєї найдорожчої мамусі. Це кріпило дух і вселяло надію на Боже спасіння.

(Далі буде)

ПРОЕКТИ

Богдан Кучер – заслужений журналіст, депутат обласної ради, автор ідеї телепроєкту «Призначається тепебачення: І... де... я?»

міськими і сільськими радами. Адже головними темами розмов будуть: держава, людина і суспільство, єдина Україна: «Схід і Захід – разом», земляцтва прикарпатців, діаспора українців, знані родоводи і родини Прикарпаття в контексті відзначення

І... ДЕ... Я... І... ДЕ... Я? І... ДЕ... Я!

Саме про місце кожного в житті держави незабаром будуть говорити митці, науковці, робітники, селяни із заслуженим журналістом України Богданом Кучером на каналі ТБ «Галичина» в авторській програмі «Призначається тепебачення: І... де... я?». Цей новий творчий проєкт, сподіваюсь, буде підтриманий обласною, міськими і сільськими радами. Адже головними темами розмов будуть: держава, людина і суспільство, єдина Україна: «Схід і Захід – разом», земляцтва прикарпатців, діаспора українців, знані родоводи і родини Прикарпаття в контексті відзначення

20-річчя незалежності України, 350-річчя міста, 155-их роковин Івана Франка, імення якого носить наше рідне місто.

Як вважає автор ідеї проєкту, на часі – нагальна потреба підвищити роль телебачення як засобу впливу на рівень культури людини, формування духовних основ, ідейності громадян та ідеології держави. Саме в цих передачах буде обстоюватись і вивисуватись людина, її внутрішній світ, гідність, честь і вчинки, її культурне і духовне життя, духовна спадщина, правічні християнські цінності, традиції та обряди, звичаї, моральні співвідношення поколінь. Особлива увага буде приділена молоді й часу, її ролі в суспільстві.

Вже розпочалася робота над першими передачами, зроблені відеозаписи двадцяти двох знакових музичних і фольклорних колективів, серед яких «Троїсті музики», «Мелодії гір» із селища Яблунів Косівського району, народний аматорський фольклорний гурт «Тайстра» з Коломиї, народний аматорський театр музичного фольклору «Косички» з Надвірної, народний аматорський

...Вдячні інститутки утворили Комітет з пошанування пам'яті першої директорки Інституту, заснували фонд збору пожертв для спорудження пам'ятника на могилі Марії Примівни і пропам'ятної таблиці на будинку інституту. До фонду коштів зголосилося учительство краю та колишні вихованки інституту. Серед жертводавців знаходимо імена народних учительок, громадських і культурно-освітніх діячок. А це Марія Костюкова (з Печерських) із Коломиї, Софія Левицька з Турки, Дарія Хронов'ят (Левицька) зі Львова, Ірена Дудикевич (Гладишевська) із Калуща, Стефанія Садовська з Надвірної, Марія Данилевич з Перемишля, Іванна Барчинська (з Вариводів) із Золочева та інші шанувальниці «нашої директорки».

Відома художниця Олена Кульчицька спроектувала меморіальну таблицю з граніту на вшанування пам'яті Марії Примівни. Її відкриття відбулося у Перемишлі на будинку інституту 3 вересня 1929 року. А у вересні 1930 року надгробний пам'ятник Марії Примівни, теж виготовлений за проєктом Олени Кульчицької, був відкритий у селі Лолін...

...Прошуміли десятиліття. Минув морок минувшини. Із непам'яті, порослої духовним дерном, відродилося ім'я великої народної учительки. Відновленню пам'яті Марії Примівни (Прийми) у 90-их роках ХХ століття доклала чимало зусиль тодішня голова Болехівської міської філії Союзу українців Лариса Дармохвал. Була проведена низка заходів, завдяки яким пам'ять про Марію Примівну була вирвана із забуття. Пам'ятник на її могилі був реставрований силами союзнок із Болехова, учителів Болехівської школи № 2, Гошівської та Гузіївської шкіл. Мрамурову таблицю з написом виготовило місцеве будівельне управління. Восени 1996 року вперше за багато років з ініціативи болехівських союзнок відбувся вечір пам'яті Марії Примівни.

НАВЧИТЕЛЬ ДУХУ УКРАЇНСЬКОГО

...У долі галицько-українського педагога і громадсько-культурного діяча **ІВАНА ПРИЙМИ** (1864–1921), як у краплині червоної роси, сфокусовані духовні потрясіння нашого народу, його драматично-споелююче життя. На педагогічній ниві ця неординарна особистість вирізнялася талановитою прорістю, інтелігентністю, даром розумного виховника й організатора шкільної справи. У його життєписі – гімназійне учительство і громадсько-культурна праця в Перемишлі, Ціцмані, Чернівцях. А з вересня 1911 року Іван Прийма – управитель (директор) Української гімназії «Рідної школи» ім. Т. Шевченка в Городенці на Покутті. Гімназія зусиллями українського патріотичного учительства офіційно була відкрита 29 серпня 1909 року, однак не мала власного будинку, прилаштувалася в Народному домі і в залі філії товариства «Бесіда». Тож Іванові Прийми – члену філії Українського педагогічного товариства – довелося бути першим організатором будівництва городенківської гімназії. Разом із послом Т. Окуневським, отцем-радником М. Котлярчуком і нотарем Іваном Ростовецьким Іван Прийма заснував будівельний комітет для спорудження гімназії. Члени комітету організували низку заходів зі збору коштів на будову, а згодом – організацію самого будівництва школи методом «народної будови».

бігу спортсмени подолали за шість днів, з 19 по 24 серпня. У пробігу взяли участь спортсмени різного віку, від 14 до 64 років. Найстаршим учасником пробігу став 64-річний Василь Кричун, який уже вчетверте бере участь у такому надмарафоні.

Пробігаючи через міста і села, спортсмени вітали наших краян зі святом, агітували за здоровий спосіб життя, пропагували спорт, як невичерпне джерело козацького

фольклорно-етнографічний колектив с. Лолін Долинського району, народний аматорський вокальний ансамбль «Черлені пацьорки» селища Делятин Надвірнянського району. А також вокальні гурти і виконавці, які подають слухачам мелодійні пісні українських авторів, народні співанки та обряди.

Автор і виконавці програм ТБ «Галичина» записані на дисководні передачі надсилають у міста-побратими, а також в обласні центри України для включення у програми телепередач каналів телебачення.

У розмові з автором ідеї і ведучим цієї програми – заслуженим журналістом України і депутатом обласної ради Богданом Кучером дізналась, що проєкт розпочав свою роботу, не очікуючи фінансування, адже час не можна гаяти, і перший вихід в ефір має прийти до людей цього року. Люди приїхали на зйомку, оператори й режисер працювали безперервно чотирнадцять годин, можна сказати, «за дякую», усвідомлюючи, що роблять потрібну справу. Тож хочеться сподіватись, що все-таки знайдуться небайдужі люди і підтримають фінансово цей телепроєкт, якого чекають, а кожна програма буде сповіддю, уроком і святом.

Любов ЗОРІНА

У 1912–1914 роках І. Прийма працював директором гімназії у м. Яворові. Тут під час Першої світової війни, 1915 року, його арештувала російська влада й насильно вивезла на схід – до Росії.

Після Лютневої революції 1917 року Іван Прийма – у вирі бурхливого політичного життя. Україна здобуває свою державність. І педагог прибуває до Полтави, де долучається до активної організації українського громадянства. На його плечі лягає широкий засяг роботи. І. Прийма призначають керівником позашкільної освіти Союзу української культури при Спільці споживчих товариств. Він очолює українську гімназію в Полтаві, місцеву «Просвіту», народний університет і спілку молоді «Молоде українське громадянство». Іван Прийма став фактично одним із провідних українських очільників з проведення на Полтавщині українізації у всіх сферах громадського і культурно-освітнього життя, він активно і послідовно боровся проти «москалізації» (русифікації).

Про патріотичну діяльність галичанина-педагога Івана Прийми на теренах колишнього козацького краю згадує сучасник І. Прийми, теж педагог, згодом – науковець Г. Ващенко у своїх спогадах «Історія однієї школи», опублікованих у журналі «Визвольний шлях» (Лондон, 1958, ч. 1–3): зокрема, зазначає, що Іван Прийма був «завзятий патріот, людина, що, зважаючи на свої 60 років, дуже енергійна і темпераментна...», а школа № 1, яку очолював Прийма, була однією з найкращих у Полтаві українських шкіл, які «були пройняті духом творчості, всі вони виховували дітей на українських патріотів. У всіх їх на високому рівні стояло навчання і виховання молоді».

Деякі джерела засвідчують, що Іван Прийма входив до повстанського проти-большевіцького комітету.

...1920 року педагог і громадсько-культурний діяч був заарештований повстанським ЧК і вивезений до Харкова. Українські педагоги й однодумці І. Прийми намагалися врятувати його. Сподівалися на порятунок земляка-галичанина Василя Порайка – тодішнього голови Полтавського губвиконкому, а до того – начальником команданта Червоної української галицької армії (ЧУГА). Однак марно: «збільшовичений» земляк не переймався долею українського педагога-патріота.

Помер Іван Прийма червневої днини 1921 року, за офіційною версією, від тифу в Харківській в'язниці. Це був рік початку першого за радянської влади голоду 1921–1922 років в Україні.

Місце поховання й останнього спочинку Івана Прийми не відоме.

...Сьогодняшня буденщина не завжди налаштує наш спільноту на спогади про минувшину з нашої історії: життєві проблеми «заїдають» сучасника. І не дивно, що багато з них намагаються відгородитися від оповідей про наших попередників з давнини і не так вже й далеких часів. Тож нехай заклинною квінтесенцією нашої розмови про долю двох з роду Приймів будуть слова громадсько-культурної діячки Олександри Яворської-Копач, яка нагадує кожному суцюзю з нас, що «...треба пам'ятати, що сучасність і будучність людини й народів криється в минулому».

Володимир МОРОЗЮК

національного духу, запоруку розвитку України. В багатьох місцях до них приєднувались місцеві аматори бігу, школярі, діти. Мешканці населених пунктів скрізь радо зустрічали бігунів, дарували квіти, фрукти, пісні. Пробіг був одночасно і важкою працею, і суцільним святом. Хочеться надіятись, що надмарафон стане щорічною традицією.

Наш кор.

ЛЮБИ І ЗНАЙ СВІЙ РІДНИЙ КРАЙ...

КАЛЕНДАР ПРОСВІТЯНИНА

вересень

1 ВЕРЕСНЯ

День знань.

20 років часу заснування Івано-Франківськ-у Всеукраїнського літературно-художнього і громадсько-політичного журналу «Перевал».

2 ВЕРЕСНЯ

200 років від дня народження **Івана Вагилевича** (1811–1866), українського поета, філолога, фольклориста, уродженця с. Ясень Рожнятівського р-ну.

155 років від дня народження **Василя Лукича** (1856–1938), культурно-просвітнього діяча, довголітнього члена Виділу «Просвіти», редактора її календарів. Якийсь час проживав у Станіславі та Болехові, де зустрічався з І. Франком.

4 ВЕРЕСНЯ

70 років від дня народження **Петра Бигара** (1941–2000), лікаря-терапевта, доктора медичних наук, уродженця села Підвисоке Снятинського району.

5 ВЕРЕСНЯ

85 років від дня народження **Богдана Салія**, багаторічного члена просвітнянського хору «Червона калина».

7 ВЕРЕСНЯ

120 років від початку трудової еміграції з Галичини, зокрема, в Канаду.

9 ВЕРЕСНЯ

115 років від дня народження **Михайла Горбового** (1896–1941), громадсько-політичного діяча, засновника ткацько-килимарської артілі «Гуцульщина», уродженця м. Косів.

105 років від дня народження Івана Михайлюка (1906–1988), українського письменника, автора книг «Колоски» (1959), «Наш Іван» (1963), «День зеленоквітій» (1968), «Мое село» (1986), уродженця с. Тростянець Снятинського району.

10 ВЕРЕСНЯ

День українського кіно.

11 ВЕРЕСНЯ

55 років від дня народження **Василя Михайлищука**, поета, автора книг «Газдівські кавулі», «Засів долі», «Лабіринти душі», уродженця с. Росохач Городенківського району.

12 ВЕРЕСНЯ

125 років від дня народження **Михайла Берлада** (1886, с. Видинів Снятинського району – 1982, м. Коломия), кооперативно-просвітнього діяча, одного з видавців першої Української Загальної Енциклопедії.

18 ВЕРЕСНЯ

115 років від дня народження **Остапа Селянського** (1896–1945), лікаря, батька поетеси Віри Вовк, уродженця с. Рожнів Косівського району.

40 років від дня народження **Тимофія Гаврилів**, письменника, перекладача, літературознавця, автора книг «Арабески пам'яті», «Година самотніх», «Повертаючись до сказаного», «Знаки часу», «Щоденник Одиссея» та інших, уродженця Івано-Франківська.

19 ВЕРЕСНЯ

170 років від дня народження **Анатолія Вахнянина** (1841–1908), західноукраїнського композитора, письменника, першого голови «Просвіти» у Львові (1868–1870).

70 років від дня народження **Нестора Середюка**, доктора медичних наук, професора, академіка Академії наук технологічної кібернетики України, заслуженого діяча науки і техніки України, проректора з наукової роботи Івано-Франківського національного медичного університету.

20 ВЕРЕСНЯ

150 років від дня народження **Михайла Пачовського** (1861–1933), українського письменника й педагога.

23 ВЕРЕСНЯ

130 років від дня народження **Івана Северина** (1881–1964), полтавського художника, який створив цикл картин «Гуцульщина» (1905–1911). У 1911 р. він перебував у с. Криворівня Верховинського району в товаристві І. Франка, М. Коцюбинського, В. Гнатюка та інших.

25 ВЕРЕСНЯ

120 років від дня народження **Івана Ткачука** (1891–1948), українського прозаїка, учасника літературної організації «Західна Україна», репресованого, уродженця с. П'ядики Коломийського району.

26 ВЕРЕСНЯ

110 років від дня народження **Семена Склярєнка** (1901–1962), письменника, автора широковідомих історичних романів «Святослав», «Володимир», у його доробку також роман «Карпати» (1952), оповідання «Гуцул» (1944), нарис «Юрко Мельничук з Коломиї» (1944).

75 років від дня народження **Євгена Пронюка**, голови Всеукраїнського товариства політичних в'язнів і репресованих, уродженця с. Хом'яківка Тисменицького району.

Підготував **Петро АРСЕНИЧ**

(Далі буде)

ДОЛІ

ІЗ РОДУ ПРИЙМІВ

НАША ДИРЕКТОРКА

...Різні суспільно-політичні буревії проносилися теренами Галицької України, ламали-трошили долі людей, народів, держав, а вони долали страдницький шлях у царині народної освіти, шкільництва, української національної духовності, самовіддано, до самозречення служили рідному народові, освітлюючи манівці своєю важкою освітньо-просвітницькою працею. Учителство – то був їхній жереб долі. Вони ж для народу – духовним осереддям.

На учительській стійці обов'язку, на скрижалях української педагогічної науки вони залишали сліди світла, добра і вдячності у пам'яті рідного народу... І вже з далекої давнини, немовби з густого туману, зринають образи полум'яних галицьких патріотів – народних учителів... Ульяна Кравченко, Костянтина Малицька, Марійка Підгірянка, Йосифа Федішинівна, Ольга Вояковська-Мочульська, Антін Крушельницький, Йосип Чайковський, Володимир Кобринський, Теофіл Грушкевич, Іван Верхратський... Когорта народних освітан. А серед них – **МАРІЯ ПРИМІВНА (ПРИЙМА).**

...18 травня 1928 року серед лолінського верхогір'я і зеленого роздолля на 65-му році життя тихо, непомітно відійшла у засвіти небуденна людина непохитного характеру й великий майстер леліання дитячих душ, материнська другиня. І на цвинтарі села Лолін на Долинщині знайшла вічний спочинок вона – колишня перша директорка Інституту для дівчат у Перемишлі – Марія Примівна. Народній освіті, а найбільше – Інституту для дівчат вона віддала все своє життя. З юних літ трудилася на освітній ниві самовіддано, сіючи в душах вихованок інституту світле, добре, розумне; виховувала юнок свідомими українками. Все ж бо вона, Марія Примівна, долаючи перепони офіційної влади, у 1899 році добилася викладання в цьому високому навчальному закладі українською мовою. До речі, «наша директорка», як любовно і з повагою говорили про неї інститутки, стояла на тому, що хто не хоче навчатися українською мовою, хто не має бажання вивчати історію України та українську літературу, тому не місце в інституті.

Згадує одна з вихованок Марії Примівни, згодом – публіцистка Марія Фуртак: «...З її ініціативи налагоджувалося культурне життя серед нас. Збори, реферати, дискусії, концерти, представлення, навіть спроби видавання журналу... Для школи добирала вона найкращі учительські сили, що не тільки давали нам знання, але й заохочували здобувати його все більше і більше. Її глибокий зір, що, здавалось, бачить кожну найтайнішу думку, змушував нас до правди і зрілих рішень. А її добра усмішка або ласкаве слово призначення усміхав свіжий запал й охоту до праці... Про болючі сторінки її життя не чув, мабуть, ніхто. Мало хто знав її особисте життя... Мало хто знає, що за працю цілого життя не мала вона навіть життєвого забезпечення і щойно на кілька літ перед смертю дочекалася якоїсь малої «пенсії» («Нова хата» (Львів), 1928 р., ч. 7–8, с. 1–2).

СИЛА В СПОРТІ

ЗДОРОВА НАЦІЯ – СИЛЬНА ДЕРЖАВА

На відзначення 20-ї річниці Незалежності України любителі бігу нашої області разом зі спортсменами Румунії вирішили провести міжнародний легкоатлетичний пробіг дорогами Прикарпаття загальною протяжністю 525 км. Його маршрут проліг через 101 населений пункт області, включаючи усі районні центри. Дистанцію про-